

LAMMENS, Henri

LAMMENS, Henri
(1862-1937)

Belçikalı şarkiyatçı.

1 Temmuz 1862'de Belçika'nın Gand şehrinde doğdu. Felemenk asıllı olup rahip olarak yetişti. 1878'de gittiği Beyrut'ta Luvís Şeyho'nun öğrencisi oldu. 1882'de Cizvit okulunda ders vermeye başladı. 1892-1897 yılları arasında İngiltere, İsviçre ve Avusturya'da kaldıktan sonra 1897'de Beyrut'a geri döndü. Saint-Joseph Üniversitesi'ne bağlı olarak 1907'de açılan Doğu Fakültesi'nde tarih dersleri okuttu. Bu dönemde İslâm'ın doğuşu, Suriye ve Lübnan tarihi, Ortadoğu'daki hıristiyanlar, bunların Fransa tarafından himayesi ve bağımsızlıklarını elde etmeleri gibi konular üzerinde yoğunlaştı. 1906-1916 yılları arasında Araplar'ın Osmanlı Devleti'nden bağımsızlıklarını kazanmaları için çalıştı ve Osmanlılar'ın bastırmaya uğraştığı Arap milliyetçiliğini destekledi. Bu hareketin önderlerinden Subhi Bey Bereket ile Emîr Şekîb Arslan onun öğrencileridir.

1889 yılından itibaren eser vermeye başlayan Lammens İslâm öncesi Arap tarihi, Hz. Muhammed'in hayatı ve ilk Emevî halifeleri konusundaki çalışmalarıyla tanınmaktadır. 1909-1910 yıllarını Kahire'de Saint Famille Kilisesi'nde pazar vaazları vererek ve araştırma yaparak geçirdi. Burada 1911'de *Journal asiatique*'te yayımlanan, "L'âge de Mahomet et la chronologie de la sîra" adlı makalesinde siyer kitaplarına eleştiriler yöneltti. Hz. Muhammed'in hayatının yeniden yazılması gerektiğini söyleyen ve *Coran et tradition* adlı eserini bu maksatla kaleme alan Lammens kitabını Mısır'da bastıramadı. Avrupa'da yayımlanan eser (Paris 1910) Hz. Muhammed'e bir hakaret olarak görüldü. 1911-1914 yılları arasında Institut Biblique'te ders vermek üzere Roma'ya davet edilen Lammens, burada tamamladığı *Fatima et les filles de Mahomet, notes critiques pour l'étude de la sîra* adlı eserinde (Romae 1912) ilk dönem İslâm tarihçilerini hadis kitaplarını kaynak olarak kullandıkları için eleştirdi ve verdikleri bilgilerin doğru olmadığını iddia etti.

Lammens, 1894 ve 1901-1903 yıllarında Cizvitler'in Beyrut'ta çıkardıkları dergilerden *el-Beşîr*'in, 1927-1934 yılları arasında *el-Meşriq*'in müdürlüğünü yaptı ve Fransızca yazdığı makalelerini Arapça'ya tercüme ettirerek burada yayımla-

dı. 1920'den sonra Lübnan'da kurulan Fransız sömürgesi döneminde birçok konuda görüşlerine başvuru Lammens, Nusayrîler üzerine yaptığı araştırmalarda bu toplumu hıristiyan asıllı göstermeye çalıştı ("Les nosairis furent-ils chrétiens? A propos d'un livre récent", *Revue de l'orient chrétien*, VI [Paris 1901], s. 33-50). Şarkiyat alanındaki çalışmaları sebebiyle Belçika, Lübnan ve Fransa tarafından madalyalarla ödüllendirildi. 1927 yılında düşerek sakatlanan Lammens bu tarihten sonra evinden pek çıkmadı ve 23 Nisan 1937'de Beyrut'ta öldü.

Eserleri ve dersleriyle şarkiyatçılığın gelişmesine önemli katkı sağlayan Lammens Carl Heinrich Becker, Ignaz Goldziher, Snouck-Hurgronje gibi dönemin önde gelen şarkiyatçılarıyla yakın dostluk kurmuş, Louis Massignon ve Gaston Wiet gibi şarkiyatçılar tarafından devamlı ziyaret edilmiş, *La Mecque à la veille de l'Islam* adlı eseri birçok âlim tarafından kaynak olarak kullanılmıştır. Carl H. Becker, "Prinzipielles zu Lammens' Sirastudien" adlı makalesinde (*Isl.*, IV [1913], s. 263-269) onun İslâm tarihi araştırmalarına yeni bir metot getirdiğini söyler.

Hz. Peygamber'in erken vefat etmesinin Kur'an'ı yeniden ele alıp ondaki bazı boşlukları doldurmasına fırsat vermediği, onun hayatını yüceltmek amacıyla hadislerin sonradan uydurulduğu gibi temelsiz iddiaları ve eserlerindeki benzer fikirleri sebebiyle müslümanlarca genelde İslâm düşmanı olarak görülen Lammens peşin fikirli oluşu, çalışmalarında mevcut bilgiler yerine var sayıma dayalı bilgilere başvurması yüzünden eleştirilmiştir. Muhammed Hamîdullah, Lammens'in Arap diline vukufunun zayıf olduğunu, kaynaklardan yaptığı alıntıları yanlış tercüme ettiğini, bu sebeple araştırmalarına şüphe ile bakmak gerektiğini söyler. *Nitekim Encyclopaedia of Islam*'ın ilk basımında yazdığı maddelerin bir kısmı ansiklo-

pedinin ikinci baskısında başka müelliflere yazdırılmıştır.

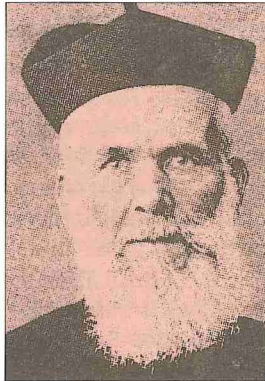
Henri Lammens'in başlıca eserleri şunlardır: *Ferâ'idü'l-luğa fi'l-furûk* (Beyrut 1889); *Cours gradué de traduction française-arabe* (Beyrouth 1891, 1925); *Etudes de géographie et d'ethnographie orientales* (Paris 1907); *Etudes sur le règne du calife omayyade Mo'awiya Ier* (Beyrouth 1907); *Quran et tradition: Comment fut la composée de la vie de Mahomet* (Paris 1910); *Mahomet fut-il sincère?* (Paris 1911); *Tesrîhu'l-ebşâr fi mâ hahtevî Lübnân mine'l-âşâr* (Beyrut 1913; *el-Meşriq* dergisinde çıkan yazılarından meydana gelmektedir); *Le berceau de l'Islam. L'Arabie occidentale à la veille de l'hégire* (Roma 1914); *La Syrie: Précis historique* (Beyrouth 1921); *l'Islam: Croyances et institutions* (Beyrouth 1921, 1943); *Le califat de Yazid Ier* (Beyrouth 1921); *La Mecque à la veille de l'hégire* (Beyrouth 1924); *l'Arabie occidentale avant l'hégire* (Beyrouth 1928).

Lammens'in ayrıca "La cité arabe de Taif à la veille de l'hégire" (*MFOB*, VIII, Beyrouth 1922, s. 115-327); "L'âge de Mahomet et la chronologie de la sîra" (*JA* [1911], s. 209-250); "Ziâd ibn Abîhi, vice-roi de l'Iraq, lieutenant de Mo'awia Ier" (*RSO*, IV [1912]); "Mo'awia II ou le dernier des sofiânides" (*a.g.e.*, VII [1915]) gibi çok sayıda makalesi bulunmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

K. S. Salibi, "Islam and Syria in the Writings of Henri Lammens", *Historians of the Middle East* (ed. B. Lewis - P. M. Holt), London 1962, s. 330-342; Hamîdullah, *İslâm Peygamberi*, II, 911-912; Necîb el-Akîkî, *el-Müsteşrikin*, Kahire 1980, III, 293-296; Ahmed Bedevî, *Mevû'âtü'l-müsteşrikin*, Beyrut 1984, s. 347-349; A. L. C., "L'oeuvre du P. Lammens", *RMM*, XXVI (1914), s. 90-95; R. Mouterde, "Henri Lammens (1862-1937)", *En terre d'Islam*, XII/23, Paris 1937, s. 267-283; G. Levi Della Vida, "Nécrologie: Le père Henri Lammens", *Byzantion*, XII, Bruxelles 1937, s. 701-708.

AHMET KAVAS

Henri
Lammens**LANDBERG, Carlo de**
(1848-1924)

İsveçli Arap dili âlimi.

Göteborg'da doğdu; aristokrat bir aileye mensup olup Landberg - Hallberger kontu unvanını taşımaktadır. Paris'te oturduğu için isminin Fransızca söylenişine tanınmıştır; ancak kendisi bazı eserlerinde adını Şeyh Ömer es-Süveydî (es-Süedî) şeklinde yazar. Asuroloji okuduğu Paris'te Arapça'yı öğrendikten sonra bilgisini